

конструкции производных и малощенных молодняков в формации буковых лесов Карпат и прилегающих территорий

Приведены обобщенные материалы научных исследований и производственного опыта реконструкции производных и малощенных насаждений в формации буковых лесов Украинских Карпат и прилегающих территорий. Предложены эффективные технологии исправления, преимущественно лесокультурными методами, грабняков, осичников, березняков и ельников. Сделано ударение на необходимости отказа от региональной практики ориентации исключительно на сплошном способе их реконструкции, а шире использовать коридорный и куртинно-групповой. Указано на возможности переформирования производных ельников в целевые насаждения из сокращенным оборотом рубки. Сделан вывод о необходимости оптимизации всех лесохозяйственных мероприятий, в т.ч. и реконструктивных, для восстановления коренного лесного покрова в буковых типах леса региона исследований.

Ключевые слова: буковая формация, производные и малощенные насаждения, целевая реконструкция, технологии, главные и типобразующие породы, эффективность.

Brodovich Yu.R., Brodovich R.I., Gudyma V.M., Katsulyak Yu.D. Some Scientific and Practical Recommendations for the Utilization of Silvicultural Methods for the Reconstruction of Derivative and Low-Value Young Stands in the Formation of Beech Forests of the Carpathians and Adjacent Areas

Some generalized materials of research and the industrial experience of reconstruction of derivative and low-value stands in formation of beech forests in the Ukrainian Carpathians and adjacent areas are given. The efficient methods for the improvement of hornbeam, aspen, birch and spruce stands, mostly by silvicultural methods, are proposed. The necessity of refusal from the regional practice of orientation exclusively on the continuous way of their reconstruction, and greater use of corridor and group ways is emphasized. The possibility of reforming secondary fir stands into target plantations with the reduced circulation of cuttings is shown. The conclusion is made about the need for optimization of all forest management activities, including reconstructive ones, for reproduction of indigenous forest cover in the beech types of forest in the study area.

Key words: beech formation, derivative and low-value stands, targeted reconstruction, technologies, major and type-forming species, efficiency.

УДК 630*[22+187]

*Ст. наук. співроб. Р.М. Вітер, канд. с.-г. наук;
ст. наук. співроб. Ю.С. Шпарик, д-р с.-г. наук –
Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ*

СУЧАСНА СТРУКТУРА ДЕРЕВОСТАНІВ ВОЛОГОЇ БУКОВО-ЯЛИЦЕВОЇ СУСМЕРЕЧНИНИ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

Аналіз структури лісів вологої буково-ялицевої сусмеречини в регіоні Українських Карпат засвідчив повне домінування тут ялини (94%), надлишок середньовікових деревостанів (21%), перевагу деревостанів високих класів бонітету (76%) і розташування їх на стрімких (50%) і спадистих (39%) схилах північних експозицій (52%). Більше половини площ цього типу лісу (51%) зосереджено в лісах Івано-Франківської обл. й майже половину (48%) віднесено до експлуатаційних лісів. Виділено базові підкатегорії лісів та головні породи для опрацювання лісівничих заходів за господарськими комплексами.

Ключові слова: волога буково-ялицева сусмеречина, головна порода, категорії лісів, бонітет, групи віку, господарські комплекси.

Вступ. Ялина європейська є однією з основних типотворювальних порід у Карпатському регіоні, а деревостани з її домінуванням займають близько

30% вкритих лісовою рослинністю земель. Ялинові ліси формують свій високогірний пояс у високогір'ях Чорногори, Горган, Чивчинських та Мармароських гір. Вони значною мірою забезпечують екологічну стабільність регіону, оскільки виконують багатогранні екологічні функції – кліматорегулювальні, гідрологічні, ґрунтозахисні, вуглецедепонувальні, рекреаційно-оздоровчі, природоохоронні. Особливо потрібно відзначити базове господарсько-сировинне значення ялинових лісів для національної економіки, адже в Українських Карпатах зосереджено майже 100% запасів деревини цієї цінної промислової породи [1-5].

У наукових публікаціях вказується про доцільність запровадження у Карпатському регіоні практики планування лісівничих заходів на основі господарських комплексів, яка зарекомендувала себе високою ефективністю у європейських країнах. Господарський комплекс у лісовому господарстві – це одиниця планування лісгосподарських заходів, яка об'єднує лісові ділянки однієї категорії чи підкатегорії лісу з близькими типами лісу. Планування заходів здійснюється за типами деревостанів (головними породами), які ростуть у цьому комплексі. У кінцевому варіанті це конкретні вказівки щодо проведення рубок головного користування, цільового породного складу, способів лісовідновлення, організаційно-технічних показників доглядових рубань, основної функції лісу, факторів ризику (захисту лісу), меліорації (гідрологічного режиму), методів лісозаготівлі та розвитку дорожньої мережі [6, 7].

У формації лісів ялини європейської домінують ялинники в умовах вологої буково-ялицевої сусмеречини (53% площі формації), які поширені в усьому Карпатському регіоні [5]. Тому саме волога буково-ялицева сусмеречина є одним із базових типів лісу і на основі цього типу лісу доцільно провести наочне обґрунтування системи лісівничих заходів за господарськими комплексами. На першому етапі проведено детальний аналіз сучасних лісівничих і таксаційних показників ялинових деревостанів. Результати цього аналізу будуть практичною базою для підбору тих лісівничих заходів, які забезпечать реалізацію мети та завдання з ведення лісового господарства в умовах цього типу лісу [8] і які викладені в цій публікації.

Методика досліджень. Для збирання інформації щодо лісівничих та таксаційних показників деревостанів вологої буково-ялицевої сусмеречини використано реляційну базу ВО "Укрдержліспроєкт" [9], яка була актуалізована за даними повторного лісовпорядкування станом на 1.01.2011 р.

Результати дослідження. За відомчими даними, загальна площа вологої буково-ялицевої сусмеречини в регіоні Українських Карпат (ліси Державного агентства лісових ресурсів України) становить 179,7 тис. га, а їх запас – 59,9 млн м³. Найбільша площа цього типу лісу зосереджена на території Івано-Франківської обл. – 91 тис. га (51%), Закарпатської – 52,4 (29%), Чернівецької – 21,5 (12,0%) і Львівської – 14,8 тис. га (8,2%). За підприємствами площа вологої буково-ялицевої сусмеречини перевищує 10 тис. га в 7 лісгоспах і спадає в такому порядку: ДП "Вигодське ЛГ" – 24,9 тис. га, ДП "Рахівське ЛДГ" – 20,7, ДП "Путильське ЛГ" – 17,4, ДП "Ясінянське ЛМГ" – 15,4, ДП "Осмолодське ЛГ" – 12,8, ДП "Надвірнянське ЛГ" – 11,9, ДП "Гринявське ЛГ" – 10,7 тис. га. У Львівській обл. цей тип лісу максимально представлений у лісовому фонді ДП "Славське ЛГ", але на площі тільки 6,4 тис. га.

Розподіл за категоріями лісів (табл. 1) демонструє переважання експлуатаційних лісів в умовах вологої буково-ялицевої сушмеречини, які займають майже половину від загальної площі – 85,6 тис. га (48 %).

Табл. 1. Розподіл деревостанів вологої буково-ялицевої сушмеречини за категоріями та підкатегоріями лісів

Категорії та підкатегорії лісів	Площа	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	20470,4	11,4
- заказники	5356,3	3,0
- заповідні лісові урочища	2118,8	1,2
- пам'ятки природи	123,9	0,1
- біосферні заповідники (буферна зона)	1489,5	0,8
- біосферні заповідники (зона антропогенних ландшафтів)	2558,9	1,4
- національні і регіональні парки (господарська зона)	6281,1	3,5
- національні і регіональні парки (заповідна зона)	915,6	0,5
- національні і регіональні парки (зона регульованої рекреації)	1057,8	0,6
- національні і регіональні парки (зона стаціонарної рекреації)	149,3	0,1
- ліси історико-культурного призначення	1,0	-
- ліси наукового призначення, включаючи генетичні резервати	418,2	0,2
Рекреаційно-оздоровчі ліси	6545,2	3,7
- ліси у межах населених пунктів	524,8	0,3
- ліси 1 та 2 зон округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій	359,5	0,2
- ліси 3 зони округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій	5,3	-
- лісопаркова частина лісів зелених зон	714,7	0,4
- лісогосподарська частина лісів зелених зон	509,1	0,3
- рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон	4431,8	2,5
Захисні ліси	67067,2	37,3
- протиерозійні ліси	51404,4	28,6
- ліси вздовж смуг відведення автомобільних доріг	610,9	0,3
- ліси вздовж смуг відведення залізниць	285,5	0,2
- ліси вздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів	14766,4	8,2
Експлуатаційні ліси	85623,2	47,6
Всього	179706,0	100,0

Вагомою є також частка захисних лісів – 67,1 тис. га (37 %), а серед них домінують протиерозійні ліси – 51,4 га (29 %). На ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення припадає 20,5 тис. га (11 %). У цій категорії найбільше заказників – 5,4 тис. га. Найменшою є площа рекреаційно-оздоровчих лісів – 6,5 тис. га (4 %), серед яких переважають рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон – 4,4 тис. га. Загалом, за відомчими даними, ліси вологої буково-ялицевої сушмеречини віднесені до 26 підкатегорій лісів, з яких лише 9 займають площу більше 1 %. Такі підкатегорії визначено основними класифікаторами в системі господарських комплексів: заказники, заповідні лісові урочища, біосферні заповідники (зона антропогенних ландшафтів), національні та регіональні парки (господарська зона), рекреаційно-оздоровчі ліси за

межами зелених зон, протиерозійні ліси, ліси вздовж берегів річок та навколо водойм, а також експлуатаційні ліси.

Породна структура деревостанів аналізованого типу лісу досить різноманітна, а загалом тут налічується 24 переважаючих порід. Домінують хвойні ліси (95 % площі), твердолистяні породи займають близько 4 %, а м'яколистяні – менше 1 %. Серед хвойних практично повністю домінують деревостани ялини європейської (169,1 тис. га або 99 %) і лише близько 1 % – ялиці білої (2 тис. га). Закономірно, що в ялинових деревостанах зосереджено й основний запас – 56,8 млн м³ (99 %). Серед твердолистяних повністю домінують деревостани бука лісового (7,4 тис. га або 97 %). Значно менша площа деревостанів берези повислої, сосни звичайної, явора та вільхи сірої. Інші деревні породи поширені на окремих виділах (рис. 1).

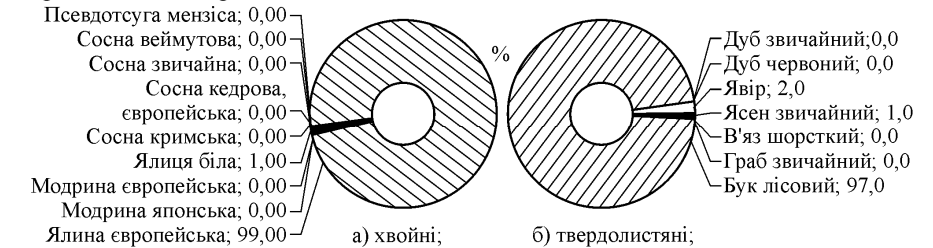

Рис. 1. Розподіл лісів вологої буково-ялицевої сушмеречини за породами

Вікова структура лісів в умовах вологої буково-ялицевої сушмеречини нерівномірна (табл. 2) і відзначається переважанням за площею середньовікових деревостанів – 89,3 тис. га (54 проти нормативних 33 %). У цих деревостанах зосереджено і найбільший сумарний запас – 38,3 тис. м³ (64 %). Друге місце за площею займають молодняки I та II класів віку – 23 %, тобто їх не вистачає близько 7 %. Недостатньою є частка пристигаючих (12 %) і особливо стиглих деревостанів (9 %), а найменше – перестійних (1 %) – їх дефіцит досягає 8 %. Найбільш омолодженими, внаслідок суцільних рубок та стихійних лих, виявились ліси Львівської обл. На молодняки і середньовікові деревостани тут припадає близько 80 %.

Табл. 2. Розподіл лісів вологої буково-ялицевої сушмеречини за групами віку

Групи віку	Площа		Сумарний запас		Середній запас, м ³ /га
	га	%	тис. м ³	%	
Молодняки I класу віку	16604,1	10,0	451,77	0,7	27
Молодняки II класу віку	22336,5	13,5	3816,02	6,4	171
Середньовікові	62550,4	37,9	26036,01	43,5	416
Середньовікові, включені до розрахунку	26793,1	16,2	12314,30	20,5	460
Пристигаючі	19077,7	11,6	9102,54	15,2	477
Стигли	15701,0	9,5	7238,28	12,1	461
Перестійні	2185,6	1,3	939,07	1,6	430
Всього	165248,4	100	59897,99	100	362

Середній запас досягає максимального значення у пристигаючих деревостанах, а в стиглих і перестійних спостерігається негативна тенденція до зни-

ження цього показника. Як свідчать наведені дані, співвідношення груп віку в умовах вологій буково-ялицевої сушмеречини істотно порушено. Таким чином, поки основна частина середньовікових деревостанів не почне переходити в групу стиглих, доти рубки головного користування проводитимуться на площі, значно меншій від оптимальної за умови рівномірного розподілу лісів за віком. У цей період не можна розраховувати на істотне збільшення площі щорічної розрахункової лісосіки.

Розподіл за класами бонітету (%) свідчить, що лісорослинні умови переважно сприятливі для формування високопродуктивних лісів (рис. 2). Переважають деревостани високих класів бонітету (I і вище) – 137,4 тис. га (76 %), а найбільша площа деревостанів I класу бонітету – 74,5 тис. га (41 %). Значне поширення мають також лісостани I^a класу бонітету – 47,8 тис. га (27 %). Деревостани середніх класів бонітету (II, III) займають 40,8 тис. га (23 %). Найменша площа низькобонітетних (IV і нижче) лісів – 1,4 тис. га (1 %). Середній клас бонітету досить високий – I^a, 8.

Рис. 2. Розподіл лісів вологій буково-ялицевої сушмеречини за бонітетом

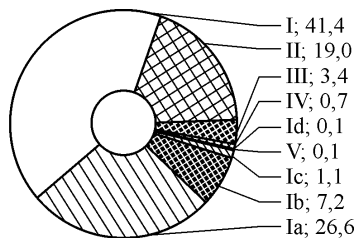

Рис. 2. Розподіл лісів вологій буково-ялицевої сушмеречини за бонітетом

Встановлено, що ліси вологій буково-ялицевої сушмеречини переважно приурочені до стрімких схилів (50 %). На дуже стрімких схилах їх частка становить 6 %. У цих умовах ліси виконують важливі протиерозійні та водорегулювальні функції, що потрібно враховувати під час вибору їх цільового призначення та систем ведення лісового господарства. Значне поширення мають також деревостани на спадистих схилах (39 %), а от на пологих – займають лише 5 % (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл вологій буково-ялицевої сушмеречини за стрімкістю схилу

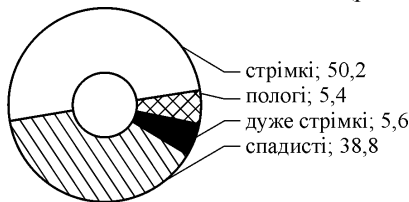

Рис. 3. Розподіл вологій буково-ялицевої сушмеречини за стрімкістю схилу

За приуроченістю до експозиції схилу спостерігається відносно рівномірний розподіл (рис. 4). Найпоширеніші деревостани на південно-західних (18 %), північно-східних (17 %) та північно-західних схилах (17 %), а найменше їх трапляється на схилах західних (6 %) та східних експозицій (5 %). Загалом деревостани на північних схилах (північних, північно-західних, північно-східних та східних) займають 52 % площі, а на південних (південних, південно-східних, південно-західних та західних) – 48 %.

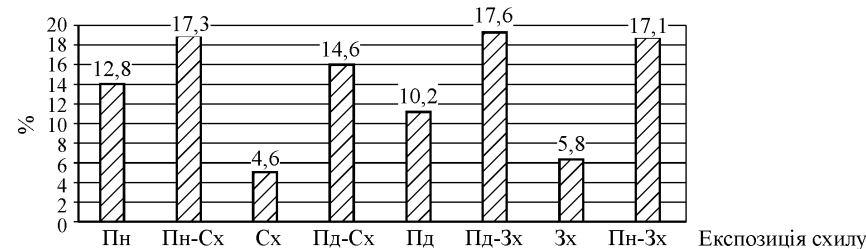

Рис. 4. Розподіл вологій буково-ялицевої сушмеречини за експозицією схилу

Висновки. Загальна площа лісів Держлісагентства України в умовах вологій буково-ялицевої сушмеречини в Українських Карпатах досягає 180 тис. га із загальним запасом близько 60 млн м³. Найбільша площа цього типу лісу знаходиться в Івано-Франківській обл. – 91 тис. га (51 %). У цьому типі лісу переважають експлуатаційні ліси (48 % площ), хоча на загал лісовпорядкування виділено 26 підкатегорій лісів, з яких 9 – це основні класифікатори для системи господарських комплексів: експлуатаційні ліси, заказники, заповідні лісові урочища, біосферні заповідники (зона антропогенних ландшафтів), національні і регіональні парки (господарська зона), рекреаційно-оздоровчі ліси за межами зелених зон, протиерозійні ліси, ліси вздовж берегів річок та навколо водойм.

З головних порід в умовах вологій буково-ялицевої сушмеречини однозачно домінує ялина європейська – 94 %. Вікова структура лісостанів нерівномірною, а в розрізі груп віку встановлено надлишок середньовікових деревостанів (54 % проти нормативних 33 %). Дефіцит і молодняків, і стиглих лісів досягає 8 %. Розподіл за класами бонітету демонструє перевагу за площею деревостанів високих класів бонітету (76 %), тоді як частка низьких становить лише 1 %. За орографічним поширенням домінуючі тут ялинові ліси розташовані переважно на стрімких (50 %) і спадистих (39 %) схилах північних експозицій (52 %). Пропонується на базі цього типу лісу провести показове обґрунтування лісівничих заходів за господарськими комплексами.

Література

- Генсірук С.А. Ліси Західного регіону України / С.А. Генсірук, М.С. Нижник, Л.І. Копій. – Львів : Вид-во НТ ім. Шевченка, УкрДЛТУ, 1998. – 407 с.
- Голубець М.А. Ельники Українських Карпат / М.А. Голубець. – К. : Изд-во "Наук. думка", 1978. – 264 с.
- Фурдичко О. Карпатські ліси: проблеми екологічної безпеки і сталого розвитку гірського регіону / О. Фурдичко. – Львів : Вид-во "Біблос", 2002. – 192 с.
- Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат : навч. посібн. / З.Ю. Герушинський. – Львів : Вид-во "Піраміда", 1996. – 208 с.
- Шпарик Ю.С. Сучасний стан та лісівничо-екологічні засади сталого господарства в лісах Українських Карпат / Ю.С. Шпарик : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2013. – 41 с.
- Шпарик Ю.С. Підходи до регламентації ведення лісового господарства за категоріями лісів і типами лісу / Ю.С. Шпарик // Лісівництво і агролісомеліорація : зб. наук. праць. – Харків : Вид-во УкрНДЛГА. – 2009. – Вип. 115. – С. 135-144.
- Шпарик Ю.С. Система планування лісівничих заходів за групами типів лісу та категоріями лісів (за господарськими комплексами) в регіоні Українських Карпат / Ю.С. Шпарик // Лісова типологія: наукові, виробничі, навчальні аспекти розвитку. – Харків : Вид-во ХНАУ, 2014. – С. 127-130.

8. Шпарик Ю.С. Рекомендації щодо шляхів сталого ведення лісового господарства в лісах різного цільового призначення / Ю.С. Шпарик, П.Д. Марків, Т.В. Парпан, О.Б. Лопарьова, Т.В. Кухарський, Е.В. Турис // Наукові основи збалансованого ведення лісового господарства в Карпатському регіоні : зб. реком. – Івано-Франківськ : Вид-во УкрНДДігрліс. – 2012. – Вип. 4. – С. 365-406.

Витер Р.М., Шпарик Ю.С. Современная структура древостоев влажной буково-пихтовой сурамены в Украинских Карпатах

Анализ структуры лесов влажной буково-пихтовой сурамены в регионе Украинских Карпат показал полное доминирование здесь ели (94 %), избыток средневозрастных древостоев (21 %), доминирование древостоев высоких классов бонитета (76 %) и расположение их на крутых (50 %) и покатых (39 %) склонах северных экспозиций (52 %). Более половины площадей этого типа леса (51 %) сосредоточены в лесах Ивано-Франковской обл. и почти половина (48 %) отнесена к эксплуатационным лесам. Выделены базовые подкатегории лесов и главные породы с целью разработки лесоводственных мероприятий по хозяйственным комплексам.

Ключевые слова: влажная буково-пихтовая сурамень, главная порода, категории лесов, бонитет, группы возраста, хозяйственные комплексы.

Viter R.M., Shparyk Y.S. The Actual Structure of Forest Stands in the Wet Beech-Fir-Spruce Forest Type in the Ukrainian Carpathians

The structural analysis of the forest stands in the wet beech-fir-spruce forest type in the Ukrainian Carpathians' region showed complete dominance of spruce (94 %), an excess of middle-aged stands (21 %), preference of stands with high growth class (76 %) and their location on steep (50 %) and declivous (39 %) slopes of the northern exposures (52 %). More than half of this forest type area (51 %) are concentrated in the forests of the Ivano-Frankivsk region, and almost half (48 %) are classified as managed forests. Basic sub-categories of forests and principal species were proposed for the forestry measures development within forestry complexes.

Key words: wet beech-fir-spruce forest type, principal species, categories of forests, growth class, age group, forestry complexes.

УДК 639.1.04

**Проф. П.Б. Хоцький, д-р с.-г. наук;
здобувач О.М. Похалюк – НЛТУ України, м. Львів**

МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО КРАЇН ЄВРОПИ

Сучасна чисельність мисливців у європейських країнах перевищує 8 млн осіб. Найбільше їх у Франції, Іспанії, Великобританії, Італії. У мисливських угіддях Європи з ратичних видів у значній кількості добувають *Capreolus capreolus*, *Cervus elaphus*, *Sus scrofa*, *Alces alces*, *Ius danta*, *Rupicapra rupicapra*. Передумовами ефективного ведення мисливського господарства у європейських країнах є дотримання етики полювання, вольєрне розведення мисливських звірів і птахів, регуляція чисельності хижаків і відсутність браконьєрського добування дичини, науково обґрунтоване управління популяціями мисливських тварин, мисливський туризм. В Україні зареєстровано близько 560 тис. мисливців. За чисельністю мисливських тварин Україна істотно поступається країнам Європи.

Ключові слова: мисливець, полювання, мисливські звірі, вольєр, Європа, Україна.

Мисливське господарство є однією із форм природокористування. Мета мисливськогосподарської діяльності полягає в експлуатації, відтворенні та збереженні поголів'я дичини в мисливських угіддях. В Україні внаслідок тривалого неконтрольованого використання мисливських ресурсів, інтенсивної господарської діяльності, погіршення умов існування дичини, браконьєрства, а

також відсутності фахівців, чисельність мисливських тварин є значно меншою, ніж у європейських країнах. На відміну від України, в економічно розвинених країнах Європи, Північної Америки мисливськогосподарська діяльність є рентабельною, сприяє створенню додаткових робочих місць, забезпечує значні надходження в бюджет країни.

Мисливство – вид спеціального використання ресурсів тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, які перебувають у стані природної волі або утримуються у напіввільних умовах у межах мисливських угідь. Полювання задовольняє матеріальні, рекреаційні та інші потреби громадян і популярне в населення багатьох країн Європи. Тому актуальним є аналіз чисельності мисливців європейських країн, використання мисливських ресурсів, особливостей полювання та ведення мисливського господарства.

Найбільшу чисельність мисливців (понад 1,3 млн осіб) зареєстровано у Франції (табл. 1). У 1900 р. в країні було 463 тис. мисливців, у середині 50-х років ХХ ст. їх чисельність становила понад 1,5 млн осіб, у 1969 р. – близько 2 млн [8, 13]. У Франції основними об'єктами полювання із ратичних є козуля (*Capreolus capreolus*) і дика свиня (*Sus scrofa*). Щорічно в цій країні добувають понад 450 тис. ратичних, із них: понад 50 % козуль, близько 45 % диких свиней і лише 4 % оленів благородних (*Cervus elaphus*). Однак чисельність добутих оленів протягом одного сезону полювання у Франції становить 15-20 тис., а загальна чисельність поголів'я оленів у мисливських угіддях України – близько 15 тис. Крім полювання на ратичних, зайця, у країні поширене полювання на пернату дичину (на початку ХХІ ст. у мисливських угіддях добували понад 6 млн фазанів, понад 3 млн куріпок, близько 2 млн диких качок, понад 1 млн слукв).

У 70-80 роках минулого століття в Італії чисельність мисливців становила 1,5-2,0 млн осіб, сучасна чисельність – 750 тис. [2, 9]. В Італії площа мисливських угідь становить 27 млн га, а об'єктами полювання є 70 видів звірів і птахів. У країні проводиться інтенсивне полювання. У минулому столітті об'єктами полювання, крім традиційних видів (ратичні, заєць), були співочі птахи, зокрема: горобець, жайворонок, зяблик та ін. [6]. У 70-80-х роках ХХ ст. на осінніх і весняних перельотах мисливці добували і відловлювали сітками мільйони горобцеподібних птахів. Зокрема лише дроздів добували понад 100 млн Дрізд, поряд із зайцем і фазаном, відносився до найважливіших об'єктів полювання [9, 16]. За істотної чисельності мисливців виникають труднощі під час забезпечення правом полювання. Тому серед мисливців Франції та Італії значно поширений мисливський туризм. Італійські, французькі, іспанські мисливці охоче полювали в Криму на птахів, зокрема перепілку (*Coturnix coturnix*) і слукву (*Scolopax rusticola*).

Протягом десяти років (1990-1999 рр.) в Україні надходження від іноземного мисливського туризму становили 3081 тис. доларів. З 1990 по 1996 рр. щорічні надходження становили в середньому 152 тис., а протягом 1997-1999 рр., внаслідок полювання італійських, французьких мисливців, надходження збільшилась у 4,4 раза. За період 1990-1999 рр. в Україні полювали понад 3 тис. іноземних мисливців. Це значно менше, ніж в інших країнах: Польща, Угорщина та ін. На початку 70-х років ХХ ст. в Угорщині щорічно полювали близько 8 тис. іноземних мисливців, на початку ХХІ ст. – у три рази більше